

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

2-son (6-jild)

2026

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 2 (6) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2026

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Kurbanov Eldar Ermamatovich, Qormishov Mirjalol Jumamurod o'g'li</i> O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO TOTUVLIKNI TA'MINLASHDA MILLIY MADANIY MARKAZLARINING INSTITUTSIONAL ROLI VA VAZIFASI (Sirdaryo viloyati markazlari misolida)	11-15
<i>Djurayev Ikrom Nematovich</i> SOPOLLI-KO'ZALI ARXEOLGIK QATLAMLARIDA SHIMOLIY DASHT QABILALARINING IZLARI	16-19
<i>Акбарова Камила Шухрат кизи</i> МЕЖДУ СЕКУЛЯРИЗАЦИЙ И МОДЕРНИЗАЦИЕЙ: СОВЕТСКАЯ ПОЛИТИКА В СФЕРЕ РЕЛИГИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	20-26
<i>Olimov Islombek Ulug'bek o'g'li</i> SUV TA'MINOTI TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR.....	27-31
<i>Sitorabonu Bobojonova</i> BUXORODA DASTLABKI MUZEYNING TASHKIL TOPISHI.....	32-36
<i>O'ralov Orzubek</i> GEOGRAFIK KASHFIYOTLARGA QADAR POLINEZIYA XALQLARINING RIVOJLANISHI VA DAVLATCHILIK INSTITUTLARINING SHAKLLANISHI TARIXI.....	37-45
<i>Qahhorov Shohjaxon Shodiyor o'g'li</i> ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBUR MEROSINING TARIXIY VA MA'NAVIY TAHLILI.....	46-50

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Madartov Bahrom</i> TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA O'ZARO MUNOSABATLARNI HISOBGA OLISH ASOSIDA STRATEGIK REJALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH	51-55
<i>Xudayberdiyev Otabek Absalomovich</i> XALQARO SAVDO MUNOSABATLARIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA TA'MINOT ZANJIRI VA LOGISTIKA KONTROLLINGINING ROLI	56-64
<i>Ismailova Shaxnoza Uktamovna</i> O'ZBEKISTONDA INFLYATSION BOSIM OMILLARI VA ULARNING ISTE'MOL NARXLARI INDEKSIDA NAMOYON BO'LISHI.....	65-75
<i>Usmonov Maxsud Tulqin o'g'li</i> XIZMAT KO'RSATUVCHI SUBYEKTLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI BELGILOVCHI OMILLAR TIZIMINI ANIQLASH VA XIZMAT SIFATI QIYMAT TAKLIFI MIJOZ TAJRIBASI BREND KAPITALI HAMDA TEZKORLIK INDIKATORLARI ASOSIDA BAHOLASH	76-87

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Alimatova Nargis Abduxalilovna</i> INSON ONGINING TABIATINI O'RGANISHNING ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	88-93
--	-------

<i>Utegenova Jamila Djolmurzayevna</i> O'ZBEKISTONDA BIOETIKANING SHAKLLANISHI VA FALSAFIY ASOSLARI	94-97
<i>Mamatqulov Rashid Pazilbekovich</i> JAMIYAT YUKSALISHIDA IJTIMOY NAZORATNING ROLI.....	98-102
<i>Shadimetov Mahmudjon Negmatjanovich</i> RUHIY KAMOLOT TUSHUNCHASINING FALSAFIY MAZMUNI VA TARIXIY ILDIZLARI .	103-108
<i>Ochilov Jamshid Abdurashidovich</i> KOSMOGEN, TEXNOGEN, ANTROPOGEN SIVILIZATSIYALAR MOHIYATINING ONTOLOGIK TALQINI.....	109-117
<i>Beshimov Xamidjon Sayidovich</i> KASABA UYUSHMALARI TIZIMIDA INSON QADRINI YUKSALTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	118-126
<i>Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna</i> ABU RAYHON BERUNIY ASARLARIDA FANLARNING INSON HAYOTIDAGI O'RNI MASALALARI	127-130
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Axmedov Oybek Saporbayevich</i> INGLIZ TILIDAGI SOLIQ-BOJXONA TERMINOLOGIK BIRLIKLARINI O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISHNING STILISTIK MUAMMOLARI.....	131-139
<i>Babadjanova Nazokat</i> OGAHIYNING SO'Z VA NUTQ MASALALARIGA OID QARASHLARINING MA'RIFIY MANBALARI	140-148
<i>Xo'jamqulov Anvar Jozilovich, Tog'ayeva Shoxnoza Elmurod qizi</i> ADABIYOTIDA "ABSURD" TUSHUNCHASI	149-153
<i>Abdullayeva Rahima Raimqul qizi</i> MEDIA YORDAMIDA IMIDJNING SHAKLLANISHI VA IJTIMOY FIKR	154-161
<i>Fozilov Arabjon Nozimjon o'g'li</i> CHET TILLARINI O'RGANISHDA SO'Z YODLASHNING AHAMIYATI	162-165
<i>Sarvinov Abdiraxmonova Davron qizi, Eshtuhtarova Bibigul Bektoshevna</i> THE SIGNIFICANCE OF STUDYING GENDER REPRESENTATION IN IDIOMS AND PHRASEOLOGICAL UNITS.....	166-171
<i>Raxmonova Dildora Mirzakarimovna</i> TAVALLO IJODIDA POETIK OBRAZ YANGILANISHINING IJTIMOY-TARIXIY VA ADABIY- ESTETIK OMILLARI.....	172-185
<i>Кодирова Зарина Баходировна</i> ХУДОЖЕСТВЕННОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ДЕТСКОЙ ПРОЗЫ ДЭВИДА УОЛЛЬЯМСА: «DEMON DENTIST», «THE FING», «GANGSTA GRANNY».....	186-191
<i>Ismatilloev Jobir</i> "FIRDAVS UL-IQBOL"DAGI QASIDALARDA HUKMDORLAR MADHI	192-197
<i>Bozorova Nasiba</i> O'LMAS UMARBEOVNING "YOZ YOMG'IRI" QISSASIDA JINOYATNI O'RGANISHDA RETROSPEKSIYA USULI	198-203

<i>Ганиева Зухра Муратбаевна</i> ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТА «СМЕРТЬ» В РУССКОМ ЯЗЫКЕ: КОГНИТИВНО-СЕМАНТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ	204-212
--	---------

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich, Ro'ziboyev Asilbek</i> SUN'IY INTELLEKT QARORLARIDA ADOLATSIZLIK MUAMMOSI VA UNI BARTARAF ETISH YO'LLARI.....	213-218
<i>Bazarova Dildora Baxodirovna</i> ODIL SUDLOVNI TA'MINLASHDA "RAQAMLI SUD"	219-226
<i>Babaev Djaxhonqir Ismailbekovich</i> КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ГРАЖДАНСКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ДОГОВОРА ПИТЬЕВОГО ВОДОСНАБЖЕНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ПУТИ МОДЕРНИЗАЦИИ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА	227-229
<i>Azходжаева Роза Алтыновна</i> РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ СИСТЕМЫ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ.....	230-235
<i>Абдужампоров Шахбоз Музаффар ўғли</i> ЭЛЕКТРОННЫЕ ДОКАЗАТЕЛЬСТВА В ДЕЛАХ О КИБЕРПРЕСТУПЛЕНИЯХ: ПРОБЛЕМЫ СБОРА, ФИКСАЦИИ И ПРАВОВОЙ ОЦЕНКИ	236-246
<i>Alijanov Ilhomjon Erkinjon o'g'li</i> PROKURATURA ORGANLARIGA QABUL QILISHDA NOMZODLARGA QO'YILGAN TALABLAR, XIZMATGA QABUL QILISH VA YOSH MUTAXASSISLAR BILAN ISHLASHGA DOIR FAOLIYATNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI	247-253
<i>Sarsenbaeva Aynura Tenelbay qizi, Tanirbergenov Sultanbek Bazarbaevich</i> FUQAROLARNING KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ VA ERKINLIKLARIGA QARSHI JINOYATLAR HUQUQIY MOHIYATI.....	254-258
<i>Qudratillayev Jaxongir Zokirjon o'g'li</i> INTERNETDAN FOYDALANISH HUQUQINING TARKIBIY QISMI	259-265
<i>Usmonaliyev Muslimbek Qurvonaliyevich</i> SPORTCHILARNI VAQTINCHALIK IJARAGA Olish SHARTNOMASINING SPORT HUQUQIDAGI O'RNI	266-272
<i>Mamadaliyev Boburjon Bahodirjon o'g'li</i> MAHALLIY BUDJETNI TARTIBGA SOLISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI IJRO ORGANLARINING VAZIFALARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI.....	273-278
<i>Umarova Xolisxon Nomoz qizi</i> KORPORATSIYA DIREKTORLARINING FUNKSIONAL VAZIFALARINI AMALGA OSHIRISH BILAN BOG'LIQ JAVOBGARLIGI CHEGARASI	279-286
<i>Yaqubova Guli Qosimboy qizi</i> VOYAGA YETMAGANLAR BILAN BOG'LIQ ISHLARNI FUQAROLIK SUDLARIDA KO'RISHDA PROKURORNING ISHTIROKI TUSHUNCHASI VA UNING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI	287-294
<i>Ibrohimov Azimjon</i> XO'JALIK JAMIYATLARI BOSHQARUV ORGANLARI TIZIMIDA IJRO ORGANI: ROSSIYA FEDERATSIYASI MISOLIDA	295-301

<i>Choriyeva Xupshidabonu Xuppam qizi</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING "VASIYLIK VA HOMIYLIK TO'G'RISIDA"GI QONUNINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	302-310
<i>Saidazimov Yusuf Sodiq o'g'li</i> MA'MURIY AKT. MA'MURIY AKTNING MAZMUN-MOHİYATI. GERMANIYA TAJRIBASI.....	311-316
<i>Tursunov Ilxomjon Salimovich</i> MUQADDAM SUDLANGAN SHAXSLAR TOMONIDAN SODIR ETILISHI MUMKIN BULGAN JINOIY HARAKATLARNI OLDINI OLISH VA MAXSUS PROFILAKTIKANI TAKOMILLASHTIRISH	317-321
<i>Xojanazarov Otabek Saydazimovich</i> OZODLIK DAN MAHRUM QILISH BILAN BOG'LIQ BO'LMAGAN JAZOLAR IJROSI USTIDAN PROKUROR NAZORATI: MILLIY VA XALQARO TAJRIBA.....	322-329
<i>Raxmedov Xurshid Ashrapxodjayevich</i> JINOYAT ISHINI QO'ZG'ATISH INSTITUTINING HUQUQIY TABIATI VA PROTSESSUAL AHAMIYATI	330-339
<i>Mansurova Xulkar Nabiyevna</i> FUQAROLIK PROTSESSINING TEZKORLIGINI TA'MINLASHDA SIRTDAN HAL QILUV QARORI CHIQRISHNING AHAMIYATI	340-349
<i>Begimova Nasiba Xudayberdievna</i> FARZANDLIKKA OLISH INSTITUTINING TADRIJIY RIVOJLANISHI	350-358
<i>Yo'ldoshbekov Anvar</i> NAQDSIZ HISOB-KITOB LAR VA RAQAMLI NAZORAT TIZIMLARINING HUQUQIY AHAMIYATI	359-367
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna</i> EVRISTIK TA'LIM NAZARIYASIDA TA'LIM OLUVCHINING MUSTAQIL FIKRLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMLARI	368-372
<i>Shukurov Mirjalol Norpulatovich</i> YAKKAKURASHCHILARNI TEXNIK USULLARIGA O'RGATISHDA KLAS TER USLUBIDAN FOYDALAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH	373-377
<i>Tilyabayev Kamil Zaitjonovich</i> O'ZBEK TILINING O'RGANILISHI VA DEKOLONIZATSIYASIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR: (DE)KOLONIAL HIS-TUYG'ULAR, MILLAT VA O'Z-O'ZINI ANGLASH	378-383
<i>Xudoyberdiyev G'iyosiddin Baxtiyor o'g'li</i> SHARQ MUTAFAKKIRLARNING FALSAFIY QARASHLARI ASOSIDA BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA VALEOLOGIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING MUHIM PEDAGOGIK OMILI SIFATIDA.....	384-388
<i>Xo'jamqulov Rasulbek Qurbon o'g'li</i> KOMPYUTER GRAFIKASI TEXNOLOGIYALARINI LOYIHA ASOSIDA O'QITISHGA INTEGRATSIYALASHNING PEDAGOGIK SAMARADORLIGI	389-393
<i>Badalov Ulug'bek Xikmatovich</i> GEOGRAFIYA FANI DARSLARIDA ONLAYN GIS TIZIMLARIDAN FOYDALANISH.....	394-398

<i>Anvarjonova Nodirakhon Nasimbek qizi</i> IS EXPLICIT GRAMMAR INSTRUCTION STILL PEDAGOGICALLY JUSTIFIED? A CRITICAL RECONSIDERATION OF ITS ROLE IN CONTEMPORARY ENGLISH LANGUAGE EDUCATION.....	399-406
<i>Imomov Fozil Shakarbek o'g'li</i> TEMPERAMENT NAZARIYASI VA INDIVIDUAL PSIXOLOGIK XUSUSIYATLAR ASOSIDA GRAFIK FAOLIYATNI TASHKIL ETISH: PEDAGOGIKA, PSIXOLOGIYA VA SAN'AT TERAPIYASI KONTEKSTIDA.....	407-412
<i>Курбанбаев Джавод Аминбаевич</i> КОГНИТИВНЫЕ И ЛИНГВОКУЛЬТУРНЫЕ ОСНОВЫ ЛЕКСИЧЕСКИХ ГЛОССАРИЕВ В ЯЗЫКОВОМ ОБРАЗОВАНИИ	413-417
<i>Eshnazarova Farida Jo'raqulovna</i> JAMOADA LIDERLIK VA UNING SIFATLARI (SPORT JAMOALARI MISOLIDA).....	418-421
<i>Yuldasheva Muhayyo Alimbaevna</i> AVTOMOBILLARDA TASHISH VA HARAKAT XAVFSIZLIGINI TASHKIL ETISH FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY TA'LIM VOSITALARINING O'RNI.....	422-429
<i>Umarov Komil, Sobirov Orif, Sultanov Rustam, Egamberdiyev Abdullo</i> YUQORI MALAKALI GANDBOLCHILAR MASHG'ULOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	430-435
<i>Doniyorova Gulnoza Anvar qizi, Kurbanova Gulnoz Negmatovna</i> INTERAKTIV VOSITALAR VA AXBOROT RESURSLARIDAN FOYDALANISH ORQALI KASBIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI.....	436-441
<i>Nafasov Arslon Komilovich</i> PEDAGOGIK TA'LIM KLASTERI YO'NALISHIDA TARIX O'QITISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH SAMARADORLIGI.....	442-447
<i>Pulatova Muxabbat Egamberdiyevna, Qalandarova Sevinch Aqiljon qizi</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARINING KOMMUNIKATIV SALOHIYATINI SHAKLLANTIRISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH	448-453

Received: 15 January 2026
Accepted: 2 February 2026
Published: 14 February 2026

Article / Original Paper

DISTINCTIVE FEATURES OF THE FUNCTIONS OF LOCAL EXECUTIVE AUTHORITIES IN THE REGULATION OF THE LOCAL BUDGET

Mamadaliyev Boburjon Bahodirjon ugli

Lecturer of the Sector of Administrative and Financial Law
Tashkent State University of Law

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the functions of local executive authorities in the process of regulating local budgets, as well as their distinctive features. The study thoroughly examines the current legislative framework of the Republic of Uzbekistan, in particular the Budget Code dated December 26, 2013, the Law "On Local State Authority," and other regulatory legal acts. The article offers a legal analysis of the role, powers, and responsibilities of local executive bodies in the budgetary process, as well as their interaction with other state authorities. The author gives detailed consideration to the activities of local authorities at the stages of formation, approval, and execution of local budgets, the mechanisms of budgetary control, and the system of intergovernmental fiscal relations. As a result of the research, practical proposals aimed at increasing the effectiveness of executive authorities in implementing local budget policy have been developed.

Keywords: local budget, local state authority, executive bodies, budgetary process, financial regulation, powers of hokims, budget policy, financial control, intergovernmental fiscal relations, Budget Code.

MAHALLIY BUDJETNI TARTIBGA SOLISHDA MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI IJRO ORGANLARINING VAZIFALARINING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Mamadaliyev Boburjon Bahodirjon o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti
Ma'muriy va moliya huquqi sho'basi o'qituvchisi
E-mail: boburmamadaliyev100@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqolada mahalliy budjetni tartibga solish jarayonida mahalliy davlat hokimiyati ijro organlarining vazifalari va ularning o'ziga xos xususiyatlari kompleks tahlil qilingan. Tadqiqot doirasida O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchilik bazasi, xususan, 2013-yil 26-dekabrda Budjet kodeksi, Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risidagi qonun va boshqa normativ-huquqiy hujjatlar chuqur o'rganilgan. Maqolada mahalliy ijro organlarining budjet jarayonidagi roli, vakolatlari, mas'uliyati hamda boshqa davlat organlari bilan o'zaro munosabatlari yuridik jihatdan tahlil etilgan. Muallif tomonidan mahalliy budjetlarni shakllantirish, tasdiqlash va ijro etish bosqichlaridagi hokimiyat organlarining faoliyati, budjet nazorati mexanizmlari va budjetlararo munosabatlar tizimi batafsilpoq ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida mahalliy budjet siyosatini amalga oshirishda ijro organlarining samaradorligini oshirish bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mahalliy budjet, mahalliy davlat hokimiyati, ijro organlari, budjet jarayoni, moliyaviy tartibga solish, hokimlar vakolatlari, budjet siyosati, moliyaviy nazorat, budjetlararo munosabatlar, Budjet kodeksi.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V6I2Y2026N39>

Kirish. Zamonaviy davlat boshqaruvi tizimida mahalliy budjetlarning tartibga solinishi muhim strategik ahamiyatga ega. Mahalliy budjetlar orqali hududiy rivojlanish dasturlari amalga oshiriladi, ijtimoiy soha moliyalashtiriladi, aholi turmush darajasi yaxshilanadi va

mahalliy iqtisodiyot rivoji ta'minlanadi. Shu munosabat bilan mahalliy davlat hokimiyati ijro organlarining budjet siyosatini shakllantirish va amalga oshirishdagi roli tobora ortib bormoqda.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda mahalliy budjetlarning huquqiy asoslari tubdan takomillashtirildi. 2013-yil 26-dekabrda qabul qilingan Budjet kodeksi mahalliy budjetlarning shakllantirish, tasdiqlash va ijro etish tamoyillarini belgilab berdi va budjet tizimini yangi bosqichga olib chiqdi. 1993-yil 2-sentyabrda qabul qilingan Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risidagi qonun esa mahalliy ijro organlarining vakolatlari va mas'uliyatini yanada kengaytirdi, ularning moliyaviy-iqtisodiy mustaqilligini oshirdi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Mahalliy budjetlar va ularni tartibga solish masalalari O'zbekiston va xorijiy olimlarining tadqiqotlarida keng o'rganilgan. Mahalliy moliya va budjet tizimi nazariyasi A.M. Babich, L.N. Pavlova, G.B. Polyak, I.A. Rodinina kabi rus olimlarining asarlarida asoslab berilgan. Ular mahalliy budjetlarning davlat moliyasidagi o'rni, ahamiyati va budjet federalizmi tamoyillarini ko'rsatib berishgan.

O'zbek tadqiqotchilari orasida E.Xojiyev, A.Li, L.Xvan, S.Yusupov mahalliy budjetlarning nazariy va amaliy masalalarini o'rganishga salmoqli hissa qo'shganlar. E. Hojiyevning "Moliya huquqi" darsligida budjet tizimining umumiy nazariy asoslari berilgan [4; B.27.]. A.Lining ishlari mahalliy budjetlarning daromad manbalarini kengaytirish masalalariga bag'ishlangan.

Xorijiy tajribani o'rganish bo'yicha R. Bird va F. Vaillancourt (Kanada), J. Martinez-Vazquez, R. Musgrave (AQSh), T. Ter-Minassian (Xalqaro Valyuta Jamg'armasi) kabi olimlarning ishlari muhim ahamiyatga ega [5; B.11.]. Ular fiskal federalizm va mahalliy moliya tizimlarining turli modellarini, desentralizatsiya jarayonlarini taqqoslagan holda tahlil qilganlar.

Biroq, mahalliy davlat hokimiyati ijro organlarining Budjet kodeksida belgilangan aniq vazifalari va ularning budjet jarayonidagi o'ziga xos jihatlari to'liq tadqiq etilmagan. Xususan, 2013-yildan buyon qabul qilingan qonunchilik o'zgarishlari kontekstida ijro organlarining yangi vakolatlari, mas'uliyati va amaliy faoliyatining yuridik jihatlari chuqur tahlilga muhtoj.

Tadqiqot quyidagi ilmiy usullar asosida olib borildi:

1. Qonuniy-texnik tahlil usuli — Budjet kodeksi, Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risidagi qonun va boshqa normativ-huquqiy hujjatlarning mazmuni, normalarining o'zaro bog'liqligi sistemali o'rganildi.

2. Qiyosiy-huquqiy usul — O'zbekiston qonunchiligining turli davrlardagi holati taqqoslandi, xorijiy mamlakatlar tajribasi bilan qiyosiy tahlil amalga oshirildi.

3. Tizimli yondashuv — Budjet jarayoni yaxlit, o'zaro bog'liq elementlardan iborat tizim sifatida ko'rib chiqildi, ijro organlarining ushbu tizimdagi o'rni aniqlandi.

4. Funksional tahlil — Mahalliy ijro organlarining budjet sohasidagi vazifalarini ularning amaliy amalga oshirilishi va natijadorligi nuqtai nazaridan baholash amalga oshirildi.

5. Statistik tahlil — Mahalliy budjetlar ko'rsatkichlari dinamikasi, budjet ijrosi natijalari miqdoriy baholash asosida tahlil qilindi.

6. Hujjatlarni o'rganish usuli — Rasmiy hujjatlar, hisobotlar, budjet qonunlari va qarorlari o'rganildi.

Muhokama. Budjet kodeksining 6-moddasiga ko'ra, budjet tizimi barcha darajadagi budjetlar, davlat maqsadli jamg'armalari budjetlari va budjet tashkilotlarining budjetdan tashqari jamg'armalari, budjet tizimi budjetlarini tuzish va tashkil etish prinsiplari, ular

o'rtasida budget jarayoni mobaynida yuzaga keladigan o'zaro munosabatlar yig'indisini o'zida ifodalaydi. 10-moddaga binoan, budget tizimi budgetlarining balansiligi va o'zaro bog'liqligi prinsipi amalga oshiriladi.

Mahalliy budgetlar budget tizimining muhim qismi sifatida quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Qoraqalpog'iston Respublikasi budgeti (respublika budgeti va mahalliy budgetlar);
- Viloyatlar budgetlari;
- Toshkent shahar budgeti ;
- Tumanlar va shaharlar budgetlari.

Mahalliy budgetlarning asosiy xususiyatlari:

1. Hududiy xarakter — ma'lum hududda yashayotgan aholining ehtiyojlarini qondirishga qaratilganligi, mahalliy ahamiyatdagi masalalarni hal etishi;

2. Nisbiy mustaqillik — Budget kodeksi va boshqa qonunchilik doirasida mahalliy ijro organlari tomonidan mustaqil shakllantirilishi va ijro etilishi;

3. Subsidiarlik prinsipi — masalalarni eng pastki samarali darajada hal etish, aholining ehtiyojlariga yaqinroq organlar tomonidan xizmatlar ko'rsatish;

4. Muvozanatlilik — 12-moddaga muvofiq, budget mablag'laridan foydalanishning aniq yo'naltirilganligi va maqsadlilik xususiyati prinsipi amalga oshirilishi;

5. Shaffoflik — 17-moddada belgilangan ochiqlik prinsipiga binoan budget ma'lumotlarining jamoatchilikka ochiqligini ta'minlash.

Mahalliy budgetlar konsolidatsiyalashgan budgetning katta qismini tashkil etadi. 45-46-moddalarga ko'ra, O'zbekiston Respublikasining konsolidatsiyalashgan budgeti statistik maqsadlarda qo'llaniladi va budget siyosatini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega [2].

Budget kodeksining 28-moddasi Qoraqalpog'iston Respublikasi Vazirlar Kengashining, viloyatlar va Toshkent shahar, tumanlar va shaharlar hokimlarining budget sohasidagi vakolatlarini belgilaydi.

Hokimlarning asosiy budget vakolatlari:

- 1) tegishli budget loyihasini ishlab chiqish va vakillik organiga kiritish;
- 2) budgetni ijro etishni ta'minlash;
- 3) tegishli budgetning ijrosi to'g'risida hisobotlarni tayyorlash va vakillik organiga kiritish;
- 4) budgetlararo munosabatlarni amalga oshirish;
- 5) tegishli budget mablag'lari hisobidan moliyaviy yordam ko'rsatish;
- 6) mahalliy budget daromadlarini shakllantirish bo'yicha choralar ko'rish;
- 7) budgetdan tashqari mablag'larni jalb etish va ulardan foydalanishni tartibga solish;
- 8) budget jarayonida vakolatlarni amalga oshirishda javobgarlikni ta'minlash.

Budget kodeksining 17-moddasi ochiqlik prinsipini belgilaydi. Ushbu prinsipga ko'ra:

- 1) Budget hujjatlari va ma'lumotlari ommaviy e'lon qilinadi;
- 2) Budget jarayonining barcha bosqichlari ochiq bo'lishi kerak;
- 3) Fuqarolar budget to'g'risida to'liq ma'lumot olish huquqiga ega;
- 4) Davlat siri va boshqa qonun bilan muhofaza qilinadigan sir bo'lgan ma'lumotlar bundan mustasno.

O'zbekiston amaliyotida shaffoflik mexanizmlari:

- 1) Rasmiy veb-saytlarda budget ma'lumotlarini joylashtirish:

- Hokimliklarning rasmiy veb-saytlari;
 - Moliya organlarining portallari;
 - “Ochiq ma’lumotlar” portali;
 - “Ochiq budjet” platformasi.
- 2) Budjet hisobotlari va ochiq muhokamalar:
- Vakillik organlarida ochiq yig’ilishlar;
 - Jamoatchilik bilan uchrashuvlar;
 - Budjet loyihasini ommaviy muhokama qilish;
 - Fuqarolar takliflarini yig’ish.
- 3) OAV orqali axborot tarqatish:
- Budjet to’g’risida muntazam e’lonlar;
 - Budjet ijrosi natijalarini yoritish;
 - Televizion va radioda tushuntirish ishlari.

Natijalar. O’tkazilgan tadqiqot natijasida quyidagi xulosalarga kelingan:

1. Huquqiy-normativ baza takomillashmoqda.

2013-yil 26-dekabrda Budjet kodeksi mahalliy budjetlar sohasidagi qonunchilik bazasini yangi bosqichga olib chiqdi. Kodeks budjet tizimining prinsiplarini, budjet jarayonining barcha bosqichlarini, vakolatlarini aniq belgilab berdi. Mahalliy davlat hokimiyati to’g’risidagi 2019-yilgi qonun esa hokimliklarning vakolatlarini yanada kengaytirdi.

2. Mahalliy ijro organlarining roli kengaymoqda

Budjet kodeksining 28-32-moddalari hokimliklar, moliya organlari va budjet mablag’larini taqsimlovchilarning vakolatlarini aniq belgilaydi. Hokimliklar budjet jarayonining barcha bosqichlarida — loyihalashdan to nazorat qilishgacha — markaziy rolni o’ynaydi. Ularning mas’uliyati ham oshmoqda.

3. Budjetlararo munosabatlar tizimi kengaytirilmoqda.

Transfert mexanizmlari (dotatsiyalar, subsidiyalar, subventsiyalar) orqali hududlar o’rtasida mablag’larni qayta taqsimlash amalga oshiriladi. Biroq, ko’pchilik mahalliy budjetlar hali ham yuqori budjetlardan transferlarga katta bog’liq.

4. Shaffoflik oshmoqda.

17-modda budjetning ochiqlik prinsipini belgilaydi. “Ochiq budjet” portali va boshqa raqamli platformalar orqali jamoatchilik budjet to’g’risida ma’lumot olish imkoniyatiga ega. Biroq, shaffoflikni yanada oshirish kerak.

5. Muammolar va qiyinchiliklar mavjud.

- Mahalliy budjetlarning moliyaviy mustaqilligi yetarli emas;
- O’z daromad manbalari cheklangan;
- Xarajatlar samaradorligi har doim ham yuqori emas;
- Kadrlarning malakasi yetarli darajada emas;
- Raqamlashtirish potentsiali to’liq ishlatilmagan.

Xulosa. Mahalliy davlat hokimiyati ijro organlarining mahalliy budjetni tartibga solishdagi vazifalari ko’p qirrali, murakkab va mas’uliyatlidir. Budjet kodeksi ushbu vazifalarni aniq belgilab, ijro organlarining budjet jarayonining barcha bosqichlarida — loyihalash, tasdiqlash, ijro etish va nazorat qilishda — muhim rolini ta’kidlaydi.

O’zbekistonda amalga oshirilayotgan keng ko’lamli islohotlar natijasida mahalliy budjetlar tizimi tobora takomillashib bormoqda. 2013-yilgi Budjet kodeksi budjet

munosabatlarini tartibga solishda muhim yuridik asos yaratdi. Hokimliklarning vakolatlari kengaymoqda, moliyaviy mustaqillik darajasi oshmoqda, budget shaffofligi va javobgarlik mexanizmlari mustahkamlanmoqda.

Mahalliy budgetlar hududiy rivojlanishning asosiy moliyaviy vositasi hisoblanadi. Ular orqali ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya, kommunal xo'jalik va boshqa sohalarga mablag'lar ajratiladi. Shu sababli, mahalliy ijro organlarining budget siyosatini to'g'ri shakllantirishi va samarali amalga oshirishi aholining hayot sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

Biroq, qator muammolar hali ham mavjud. Mahalliy budgetlarning moliyaviy imkoniyatlari ko'plab hududlarda cheklangan. Transfer mexanizmlari takomillashtirilmoqda, ammo ko'pchilik mahalliy budgetlar yuqori budgetlardan transferlarga sezilarli darajada bog'liq. O'z daromad manbalarini kengaytirish imkoniyatlari cheklangan.

Xarajatlar samaradorligi ham har doim yuqori emas. Budget mablag'laridan foydalanishda hali ham samarasizlik, maqsadsiz sarflash holatlari uchraydi. Budget rejalashtirishning ilmiy asoslari yetarli darajada qo'llanilmaydi. Iqtisodiy baholash va samaradorlikni o'lchash tizimi zaif.

Kadrlar malakasi ham muhim muammo hisoblanadi. Hokimlik moliya bo'limlari xodimlarining professional tayyorgarligi, zamonaviy budget texnologiyalarini egallashi budget jarayonining sifatiga bevosita ta'sir qiladi. Malaka oshirish tizimini yanada takomillashtirish zarur.

Kelajakda mahalliy budgetlar tizimini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari:

Birinchidan, mahalliy daromad manbalarini kengaytirish va ularning barqarorligini ta'minlash. Buning uchun mahalliy soliqlar tizimini takomillashtirish, soliq bazasini kengaytirish, davlat mulkidan samarali foydalanish mexanizmlarini yaratish kerak.

Ikkinchidan, budget xarajatlarining samaradorligini oshirish. Xarajatlarni ilmiy asoslangan holda rejalashtirish, natijaga yo'naltirilgan budgetlashtirish prinsiplarini qo'llash, xarajatlar samaradorligini baholash tizimini joriy etish zarur.

Uchinchidan, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish. "Elektron budget" tizimi, sun'iy intellekt, big data texnologiyalari budget jarayonini soddalashtiradi, shaffoflikni oshiradi va xatolarni kamaytiradi.

To'rtinchidan, jamoatchilik nazorati va shaffoflikni yanada kuchaytirish. Fuqarolar budget jarayonida faol ishtirok etishi, o'z fikr va takliflarini bildirishi, budget ijrosini nazorat qilishi muhim.

Xulosa qilib aytganda, mahalliy budgetni tartibga solishda mahalliy davlat hokimiyati ijro organlarining samarali faoliyati mamlakatimizning hududiy rivojlanishi, ijtimoiy barqarorlik va iqtisodiy o'sish uchun muhim ahamiyatga ega. Budget kodeksi yaratgan huquqiy bazani amalda to'liq qo'llash, xorijiy ilg'or tajribadan o'rganish va milliy xususiyatlarni hisobga olgan holda takomillashtirish zarurati mavjud.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi;
2. O'zbekiston Respublikasi Budget kodeksi;
3. O'zbekiston Respublikasining Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risidagi qonuni. 1993-yil 02-sentyabr. (913-XII-son)
4. Moliya huquqi: Ma'ruzalar kursi / E.Hojiyev, O. Kamalov, B. Artiqov. – T.: O'zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2012. – 319 b.

5. Oates, W.E. (1972). *Fiscal Federalism*. Harcourt Brace Jovanovich, New York.;
6. Musgrave, R.A. (1959). *The Theory of Public Finance*. McGraw-Hill, New York.;
7. Babich A.M., Pavlova L.N. Gosudarstvennyye i munitsipalnyye finansy: Uchebnik. - M.: YUNITI-DANA, 2019. - 703 s.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 2 (6) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).